

JURNALUL LITERAR

FOAIE SĂPTĂMÂNALĂ DE CRITICĂ ȘI INFORMAȚIE LITERARĂ

DIRECTOR / G. CĂLINESCU

Inreg. la No. 28 din 19 Dec. 1938 Reg.
Publ. periodice la Trib. S. III C. Iași

Redacția și Administrația / Librăria Ath. Gheorghiu
Iași - Strada Cuza-Vodă No. 54 - Telefon No. 1301

Abonamentul anual / Lei 120
Pentru instituțiuni / Lei 500

Apollinaire

La începutul secolului, trăia în primum Paris, din îndelețniciri și expediente gazetărești, un pripăsit de nelămurită origină, care scădea Guillaume Apollinaire. Redactor o foaie de literatură *Le Festin d'Esopo* și, după doi ani (1900-1902) de călătorie în Germania de unde se întoarse cu ciclul de poezii *les Rhénanes*, făcu să apară revista *Les soirs de Paris*. Cunoșcuse pe doi tineri la fel entuziaști care îi dăruiau colaborarea: André Billy și André Salmon.

Studiase la colegiile din Cannes, Monaco și Nissa, unde petrecu adolescența cloticătoare. Primise o educație catolică. Prin naștere originar problematic din Roma (ținea mult la acest amănunt); sigur acolo botezat (26 August 1880). Se numea atunci Wilhelm Apollinaris de Kostrowitzky. Biografia mamei, poloneză, este încețată de ațel și mister ca și al presurului tată, un prelat. Până să sosească în capitala Franței, poate fi întâlnit și la Lyon, funcționar la o bancă.

1898. Într'un bar de pe strada Amsterdam, Apollinaire întâlnește pe Picasso. Care la rândul-i îl prezintă lui Max Jacob, personaj pe atunci — și în zilele noastre — plin de curiozități, care sub pseudonimul Léon David publica *Le Moniteur des Arts*. Iată din voia întâmplării nucleul din care va porni tumultuos cubismul literar. Primii care se alătură și încorporează ca fragmente risipite de mercur sunt Francis Carco și Pierre Mac Orlan.

Braque adusese, după o ședere mai îndelungă în Provența, un vraf de picturi. La vederea lor, Henri Matisse exclamă „Trop de cubes!” Cuvântul explodă, șrapnelul căpătă viață. Francis Carco invită în *Panam* discuțiile fără sfârșit în nopțile devastate de insomnii, sub lampa lui Frédéric dela Lapin Agile. Cubismul făcu, asemenea unei prodigioase invenții, epocă. Scriitorii puseră dialectica în serviciul pictorialilor. *Les Peintres cubistes* se cheamă o carte din 1913 a lui

Apollinaire. Dar mai mult pictorii au fost marii însuflețitori ai cubismului. Apollinaire savurează superlativ îndrănelile lor. Excentricitățile sale au fost mai de mică amplitudine și ostentație decât ale camarazilor de boemă, dar destul de neașteptate. A bine meritat porecla de „fenomen al Montparnassului”. Unicul orgoliu, să intruchipeze Spiritul modern. Orice curiozitate merită să fie integrată cubismului: picturile primitive, descoperirea lui Rousseau, vameșul-pictor¹⁾, exuberantele și bătaioasele manifeste futuriste, arta negrilor. Ritmul vieții moderne e trepidant. Să fie aidoma transpus în cuvinte fără tranziții de prisos, la fel dezordonate. Film literar cu acceleratorul. Incoherența să fie impusă textului poetic; să i se inoculeze puterea de violență a cititorului. Virgula, punctul — semne de odihnă — sunt alungate. Poemele fără început, fără sfârșit. Pildă:

Cordeș fătaș de cris
Sons de cloches a travers l'Europe
Siècles pendus
Rails qui ligotez les nations
Nous ne sommes que deux ou trois hommes

Libres de tous liens
Donnon-nous la main

Obiectul pe care pretinde că-l descrie să fie sugerat în totalitatea lui și nu dintr'o singură parte nici după norme didactice. Să fie descompus ca o soluție prin electroliză, apoi elementele să fie combinate după legile originalei școli literare. Sau, lăsați în voia inspirației vocabulele să urmeze ordinea în care impresiile s'au impus atenției.

Soirs de Paris ivres de gin
Flambant de l'électricité
Les tramways feux verts sur l'échine
Musiquent au long des portées
De rails leur folie de machine

E o strofă din durerosa poemă, inspirată de o iubire încheiată dramatic, *La Chanson du mal-aimé* despre care s'a scris că, pentru poezia secolului XX, este ceea ce a fost pentru a celui trecut Le

1) Printre pânzele rămase există un Apollinaire în smoking.

lac și *La tristesse d'Olympio*. Se simte ca o boare influență lui Walt Whitman dar — ca și în *Le Musicien de Saint-Merry* și în multe poeme din *Alcools* — atmosfera e sobră, cuvintele necăutate, stilul stringent, nepretențios. Fără elocința cu ifos din *Leaves of Grass*. Orice poate sluji inspirației când e pus la locul lui. E justă observația că nimic nu există neînsemnat, dar nici nimic neapărat. Paginile de peisaj parisian din *Le Musicien de Saint-Merry* sau din *Zone* sunt mereu prospere și de prețios carat. În simplitatea lor sălășluște frumuseța umană: filigrană caracteristică paginilor mai turburătoare din opera lui Guillaume Apollinaire:

J'ai ou ce matin une jolie rue dont
j'ai oublié le nom
Neuve et propre du soleil elle était
le clairon
Les directeurs, les ouvriers et les
belles sténo-dactylographes
Du lundi matin au samedi soir
quatre fois par jour y passent
Le matin par trois fois la sirène
y gémit
Une cloche rageuse y aboie vers
midy
J'aime la grace de cette rue industrielle

Prin 1908. Noua Boemă emigra pe malul stâng al Senei. Aceași excentricitate, dar mai puțin mizerie și beție. Conducător e bondocul Apollinaire cu fața mare, răsul sănătos și cu o anecdotă caldă pentru prieteni. Apariția la Coupole infuzează buna dispoziție, dorința de mistificare și cele mai fanțeziste idei capătă dimensiuni. Paul Birault, editorul primei cărți a lui Apollinaire (*L'Enchanter Pourrisant*), inventă pe marele democrat Hégésippe Simon, „uitat pe nedrept de contemporani”. În numele Comitetului Hégésippe Simon, el cere parlamentarilor să se ridice o statuie fostului prieten al poporului. Și le oferă patronajul înălțătoarei opere patriotice și etice. Hărta de corespondență

Sașa Pană

Urmare în pag. 2

Program estiv

După o iarnă și o primăvară petrecute într'un interes mediu pentru cărți și reviste, intelectualul ia vacanță, citind mai puțin, sub motiv de odihnă. Totuși vara lumea citește însă caută lucruri ușoare, care să destindă spiritul, presupunând că ar fi fost încordat. De altfel editarea de cărți încetează și cronicile în chip fatal trebuie să amușească și ele. A nu ține seamă de această stare de lucruri, în nici un fel, credem că e greșit. O revistă săptămânală urmărește modificarea conștiințelor prin toate mijloacele capabile de a cultiva spiritul critic. Vom încerca dar peste vară să întreprinem prin traduceri și chiar opere originale ceea ce necesitate de lecturi ușoare, alegând în așa fel bucițele ca ele totuși să dea o informație asupra marii literaturi. Vom îngădui pentru câteva luni în paginile noastre caricatură, gluma și maliția. În privința acesteia din urmă ținem să dăm oarecare lămuriri. Ne displace polemica cu orice chip și pe linie tendențioasă, numai în scopuri comerciale. De n'ar fi această necesitate de a îndrepta judecata pe toate căile, ne-am răgini numai la studiul arid. În glumele și răutățile noastre trebuie să se vadă un principiu critic aplicat și dorința de a îndrepta un viciu de conformație în viața literară. Ne fiind însă critici încheiate, aceste maliții nu sunt valabile decât în cazul aplicat și nu-și pot extinde concluziile asupra întregii activități a autorului atins de ele. Ele sunt deci simple glume, dar niște glume semnificative cu substrat estetic și etic, cu scopul de a corecta, de a posibilită, pe autor, și de a atrage atenția cititorului fără pedanterie asupra câtorva propoziții de estetică și etică literară.

G. Călinescu

Tolstoi critic de artă

Tolstoi, patriarhul moralist al adevărului și părintele doctrinar al creștinismului primitiv, a lăsat în domeniul subtil al artei, reminiscențe pretențioase de critică artistică, al căror caracter este destul de excentric în raport cu realitatea lucrurilor.

Pentru a evidenția opiniile critice ale lui Tolstoi, e destul să vedem sub ce nuanțe se prezintă întreaga elită a valorii artistice, atunci când ea trece pe sub furcile caudine ale genialului romancier rus.

Ne va isbi dintr'odată intoleranța crudă și deprecieră funestă care ia proporții extravagante la Tolstoi criticul.

În literatură, marele Shakespeare nu înseamnă nimic pentru scriitorul rus. În opera sa „Shakespeare” scrisă în 1903 cu ocazia unui articol al lui Ernest Crosby intitulat „Shakespeare și clasa muncitoare”, el zice: „Vreau să probez că Shakespeare nu poate să fie considerat nici ca un scriitor de rangul al patrulea. Iar ca pictor de caracter, el este nul”. „Regele Lear” este pentru Tolstoi „o operă stupidă”, Hamlet este „un fonograf al autorului, care repetă la fiecare pagină toate ideile”, iar mândra Corneliu nu este decât o „creatură fără nici un caracter”.

În plastică disprețuiește pe Michel Angelo și Rembrandt, iar în muzică, cu excepția lui Ceaikowski, detestă pe Brahms și Strauss, Beethoven și Wagner, pe care, pentru ca să-l judece ia parte la o singură reprezentare a lui „Siegfried”, de unde pleacă după actul al doilea.

În operele sale „Ce este arta” și „Ce trebuie să facem?” Tolstoi se face cunoscut ca autor al celui mai caustic rechizitoriu ce s'a scris contra „enunțurilor științei” și „piratorilor” artei. Totuși opiniile lui critice, de o invectivă amară dusă până la paradoxal, pot fi justificate integral de cauzele care le-au determinat așa de fatal, genzeza lor.

Mai întâiu, nu putem să-i reproșăm lui Tolstoi lipsa sa de cultură artistică, deoarece în afară de lecturile literare făcute la lasnaia Poliana, satul său natal unde și-a petrecut aproape toată viața, el n'a putut să cunoască și să aprofundeze arta contemporană. El a rămas un adevărat „gentilom cămpenesc”, cum îl numește Romain Rolland.

Apoi adevărul, care era „regele artei sale”, după expresia lui André Suarès, l-a făcut să vadă în artiștii contemporani niște slujitori deghizați, dar netalentați și mândri ai artei. Pentru Tolstoi, apologetul adevărului, care și-a sacrificat și prietenii ca Turgheniev căruia îi imputa neverosimilul până și în priviri, arta contemporană nu putea fi văzută de către el decât ca o profanare adusă templului artei.

O altă cauză ar putea fi socotită și afinitatea de idei ce coexistă între Tolstoi și Rousseau. Incontestabil că filosoful francez a avut o influență deosebită asupra autorului „Anei Karenin”. Într-o întrevedere a sa cu Paul Boyer, publicată în „Le Temps” și reprodușă în monografia lui Tolstoi de Gusev, romancierul rus mărturisește clar:

„Eu aveam pentru el (pentru Rousseau) un adevărat cult. Îi purtam la gât potretul în medalie ca o imagine sfântă”. Și mai departe: „Paginile lui îmi intră în suflet și cred adesea că eu le-aș fi scris”. Este deci destul de plausibil ca ideile lui Rousseau exprimate în răspunsul său dat Academiei din Dijon, prin care nega aportul adus civilizației de către știință și arte, să fi influențat asupra opereii de critică artistică a lui Tolstoi.

Ceea ce a cauzat însă într'o măsură mult mai mare la enunțarea părerilor critice ale scriitorului rus, a fost lipsa de candoare umană, de uniune sufletească a inșilor, de aceea religiozitate a binelui comun pe care Tolstoi nu l-a găsit exprimat în nici o operă de artă contemporană. Lipsa unei conștiințe religioase și a unei fericiri realizate prin fraternitatea oamenilor, i-au sugerat teorii de artă, pline de o dezolare intensificată și exprimate atât de fastidios. Așa se explică de ce afirmă că „simfonia a noua a lui Beethoven nu unește pe toți oamenii” iar parte din operele lui Haydn, Mozart, Schubert, Chopin, trebuie aruncate și disprețuite „ca o artă care separă pe oameni”.

Acum când cunoaștem cauzele nobile care au conturat figura lui Tolstoi drept critic de artă, trebuie să fim îngăduitori și să nu-i reproșăm eroului de la Sevastopol și scriitorului celebru buna credință, care trebuie să fie călăuză ideală oricărui critic.

Virgiliu Angelli

Gânduri

parlamentelor proiecte de legi pentru mărirea efectivelor, spunând că iau măsuri preventive tocmai în vederea garantării păcii.

Dar nu aceasta e pacea pe care noi o preferăm, și națiunile nu se iluzionează. Adevărata pace e bazată pe încrederea reciprocă, în timp

ce aceste formidabile înarmări deslănțuite între State, dacă nu o ostilitate declarată, cel puțin o neîncredere ascunsă.

Această contradicție flagrantă între declarațiile pacifice și politica militară a guvernelor ar vrea toți cetățenii să înceteze, cât mai neîntârziat.

Lew Tolstoi
(Măntuirea e în voi)

Noaptea albă

S'a mutat pe alte dealuri satul
Unde s'au născut atâtea miei.
Oare unde-a putrezit bălatul
Ce fura tălângi și clopoței?

Iată: miliardele de stele
Ard și-acum, și mi-au murit bătrânii,
Vitele coplărilor mele
Le mănăcară oamenii și cânil.
Ce vâcar le-a adunat în glugă
Oasele svărlite pe lmaș?
Umbrele crezilor, în fugă,
In amurguri intră în oraș.

Băițile cu foșnete domoale
Galbenele vânturi le-au băut.
Trestlișul cu picloare goale
Joacă 'n apa morților, tăcut...

Când o să-mi adun a doua oară
Cărdul, să mi-l pasc din loc în loc,
Pe câmpia unde se coboară
Soarele, ca un hultan de foc...

Eusebius Camilar

Din opera lui:

Giacomo Leopardi

Malabrano. Duhuri ale genunilor, Farfarel, Ciriati, Bancer, Astarot, Alchin și cum vă mai chiamă, vă conjur în numele lui Belzebut și poruncesc prin puterea artei mele, care poate scoate din loc luna și țintul soarele în mijlocul cerului, să vină unul din voi cu slobozenie dela căpetenia voastră și cu puteri depline de a pune în slujba mea toate forțele Iadului.

Farfarel. Iată-mă.

Malabrano. Cine ești?

Farfarel. Farfarel, sluga ta.

Malabrano. Aduci împu-

ternicire dela Belzebut?

Farfarel. Da; și pot să fac pentru tine tot ce ar putea face Regele nostru însuși și mai mult decât toate fap-

urile laolaltă.

Malabrano. Foarte bine.

Vreau să-mi împlinești o dorință.

Farfarel. Ți se va împlini.

Ce vrei? nobleții mai mare ca aceea a Atrizilor?

*) Din Proze: Dialogo di Malabrano e di Farfarello.

Malabrano. Nu.

Farfarel. Mai multe bogății de câte se vor afla în cetatea Manon¹⁾ când va fi descoperită?

Malabrano. Nu.

Farfarel. O împărăție mare ca aceea pe care zic s'o fi visat într'o noapte Carol Quintul?

Malabrano. Nu.

Farfarel. Să aduc la picioarele tale o femeie mai sălbatică decât Penelopa?

Malabrano. Nu. Crezi că pentru asta e nevoie de dracul?

Farfarel. Onoruri și noroc așa ticălos cum ești?

Malabrano. Mai de grabă aș avea nevoie de diavol, voind contrariul.

Farfarel. Atunci ce-mi poruncești?

1) Cetatea fabuloasă, numită și El-Dorado, închipuită de Spanioli care credeau că se află în America meridională între fluviile Orenoc și Amazon. Vezi geografii. [Nota lui G. L.]

Malabrano. Fă-mă fericit o bucată de vreme.

Farfarel. Nu pot.

Malabrano. Cum nu poți?

Farfarel. Ți jur pe legea mea că nu pot.

Malabrano. Pe legea ta de demon de treabă?

Farfarel. Desigur. Află că sunt diavoli de treabă ca și unii oameni.

Malabrano. Dar tu află că te spânzur aci de coadă de una din grinzile astea, dacă tu nu m'ascuți pe dată fără multă vorbă.

Farfarel. Poți să și mă omori, însă eu nu pot să fac ceea ce-mi ceri.

Malabrano. Atunci du-te dracului și să vie Belzebut în persoană.

Farfarel. De-ar veni chiar Belzebut cu Județul și toate vămile sale și nu te va putea face fericit nici pe tine nici pe altul din speța ta, mai mult decât mine.

Malabrano. Nici măcar pentru o clipă?

Farfarel. Nu se poate pentru o clipă, ba chiar pentru

o jumătate de clipă și pentru a mia parte dintr'o clipă, cum nu se poate pentru toată viața.

Malabrano. Dar dacă nu se poate să mă faci fericit în niciun chip, îndură-te măcar și scapă-mă de nefericire.

Farfarel. Cu condiția să nu te iubești pe tine mai presus de toate.

Malabrano. De asta am să fiu în stare doar după moarte.

Farfarel. Dar în viață niciun animal nu e capabil de asta fiindcă firea voastră îngăduie orice altceva afară de acest lucru.

Malabrano. Așa e.

Farfarel. Deci, iubindu-te pe tine în chip necesar cu dragostea cea mai mare de care ești în stare, în chip necesar dorești cât mai mult fericirea proprie; și neputând fi mulțumit nici pe departe în această a ta dorință nemărginită, rămâne că tu nu poți scăpa în niciun fel de nefericire.

Malabrano. Nici măcar în vremea când voui încerca oarecare plăcere; fiindcă nicio plăcere nu mă va feri, nici mulțumi.

Farfarel. Intr'adevăr niciuna.

Notă la „Hore“

Un univers concret și nu unul de abstracțiuni, a constituit sursa identificată, de-a care a alimentat limbajul poetic al lui T. Arghezi. O lume ce cade sub simțuri și mai puțin una de idei. Fie că era vorba de problematica religioasă, pentru care „Psalmii“ din „Cuvinte potrivite“ stau măturie, mai ales acela al versului „Vreau să te pipăi și să urlu: „Este!“, citat devenit un loc comun când se vorbește de Arghezi, fie că poetul se înduioșă de mărunte aspecte ale vieții cămpenești, fie în sfârșit că era vorba de transmiterea extazului amoros, inspirația poetului a colectat, prin selectivitatea atentă și migăloasă a genului recunoscut, o seamă de termeni a căror studiere n'a fost făcută și pe care noi numai o indicăm. Nu numai interpretarea originală a fundamentalelor teme poetice, dar originalitatea poetului „Cuvintelor potrivite“, ci mai cu deosebire arăbescul stilistic pe muchile fine ale căruia întâlnim orizontul restrâns al vieții casnice, utilizat în toate manifestările și aspectele sale. „Cuvinte potrivite“, volum în care maniere diferite se înțretaie, aparținând lungului răstimp de elaborație, nu dă o satisfacție în această privință și nici „Flori de mucigai“, predominantă temă a vieții umile din închisoare, amară sau înduioșătoare, aspră și abjectă. Cu „Cărticică de seară“ și în special cu „Hore“, Tudor Arghezi, debarasat cu totul de zisa influență eminesciană din prima culegere, și de tutelara prezență a vieții de închisoare care i-a impus o manieră, devine poetul personal, posesor al unui sector bine determinat — și-aș vrea să se înțeleagă un sector lingvistic — a cărui întrebuintare capătă pecetea exclusivității și pe-aceea care va divulga todeauna prezența unei înrăuriri.

Pitorescul casnic, așa s'ar denumi acest sector, cu toate derivatele ce le include, al patriarhalității, al iubirii de lighioane, de găze, de animale, cu tema de meșteșug, meșteșugar, atât de frecventă în poezia lui T. Arghezi (câci nu mai un meșteșug te ține lângă casă — tâmplăria, fierăria, lem-năria — și face ca viața meseriei să se confunde cu-a casei; din casă în atelier, ori-când, la orice vreme și invers), devine ca o normă, dacă nu sursa singură, care alimentează limba poetului nostru. Deși plină de interes, enumerarea unor substantive, verbe și adjective nu este concludentă. Totuși se poate urmări în: așa, acul și cusutul, măgelele, inelele, cerceii, brățările, pălăria, rochia, bumbii, cămașa, mătasea, albiturile, catifeaua, scurteica, șorturile, căldărea, buturuga, cobilița, păpușorul, cărja, luleaua, mohăra, șofora, ștofa, urzica, cartoful, crinul, pieptenele, pletele, lână, dantelele, donița, dalta, mistria, bărnele etc., care constituie o mică parte din cantitatea de termeni, gospodărești, extinși, cel mult până la limitele unei ferme, universul care furnizează elementele de grai, instrumental principal al poetului. Dar mai concludente sunt câteva exemple, precum și cele trei poezii ce urmează a fi analizate, alese nu pentru că sunt reprezentative pentru poetul nostru, ci pentru că demonstrează pitorescul casnic cu cele două laturi ale sale, de merit și insuficiență.

„Vântul strigă: nu-i răspunde. Te caută: te ascunde. Te găsește? Da cu frunză. El nu știe să se ascundă. Abia de-a năvălat să știe. Să se toarcă și subție. Să se facă lână moale. Prin porumb și ramuri goale, Firele să-și depene. Pletele prin pieptene“.

(Pui de vânt)

Așa dar strofa alegorică, în care puiul de vânt se toarce, făcându-se lână moale și prin-tre ramurile goale și porumb își deapănă pletele ca printr'un pieptene. Alegorie strict casnică.

„Domnul, Dumnezeu mare Mi-a umplut două pahare Din ceresul lui rachiu Scos din lună c'un burghiu. (Cântec de boală)

Dumnezeu este un pionier ce-și tratează prietenul cu rachiu, ca la începutul sau sfârșitul statului.

Luna este o farfurie goală, ba încă una cu o pată necurățată, deoarece gospodina, se pare, n'a întreținut-o bine:

„Limpezește și își spală, Noaptea, farfuria goală, Porțelanu-având o pată De argint necurățată.“

(Intr'un lac)

O poezie concludentă și foarte frumoasă, pentru că maniera stilistică se acomodează la subiect prin haz și duioșie, este „O lăcustă“. În desfășurarea lui, absolut unitară, pitorescul casnic îmbracă aici un aspect obiectiv — al descrierii — și unul subiectiv — al reacțiunii sufletului poetului în fața fragilei găngăanii:

„Mi-a umblat în păpădie O goangă cu pălărie Și cămașa stacojie Avea fuste și manta Tăiate din catifea Și pieptar cu solzi de țiplă, Căptușit c'un fel de sticlă.“

Noutatea și frumusețea acestei strofe provine din stabilirea alegoriei și derivata sa imediată, aplicarea termenilor vestimentari, cuiva pe care îl ghicim a fi o găză. Dacă n'am ști, din titlu, că e vorba de o lăcustă, n'am putea identifica prin nimic personajul.

„Domnișoarei cu trei rochi-Lăcrimau rubine ochii. Să te'ntr'eb pe Dumneata, Cum veniși în iarba mea Și de unde, Domnișoară De cristal și scortșoară“?

Apostrofa finală, în care am subliniat atributele casnice ale frumuseții domnișoarei alegorice, e delicioasă prin sentimentul tandru pe care-l îmbracă această „cerere de

Urmare din pag. 1

dență poartă epigraf cugetarea „Quand le soleil se lève, les ténébres s'évanouissent“ semnata „Hégésippe Simon“. Deputații au pus în discuție chestiunea și dacă neosteniții mistificatori tăceau, cine știe dacă statuia nu se dezvelea cu fastul convenit...

Dar pâinea nu se câștigă din amuzamente. Pe lângă jurnalistică, Apollinaire era nevoit să întocmească pentru un editor, broșuri din opera libertină a poezilor din secolul XIX. Ani de rândul frecventă Biblioteca Națională și cercetă cu meticulozitate materialul documentar. Chiar dacă reușe să găsească plăcere în această îndelungă, el nu lucra de bună voie, cum a fost învinovățit de contemporani de rea credință. Numele lui Apollinaire n'a apărut niciodată pe coperta cărților care au îmbogățit pe editor.

În preajma războiului, Apollinaire colaboră la hebdomadarul *La Marge* semnând în glumă Louise Lalañe. Așa puțin înaintea morții poetului s'a aflat cine era Luiza savuroaselor cronici.

Cel care se integrează Franței, căreia îi dăruie în 1909 prima carte, în 1911 *Le Bestiaire ou Cortège d'Orphée* și în 1913 *Alcools*, pleacă în August 1914 pe front. A fost al doilea servent tunar, apoi locotenent de artilerie W. de Kostrowitzky. Nici între-tunuri, muza lui Apollinaire nu amuți. Scrise *Case d'Armons* pe care le trase la hoscograf

socoteală“, „luare la rost“. În realitate tandreța este manifestarea intimă, sufletească a unui temperament casnic. N'a vibrat decât mecanismul, trecut înăuntru, din afară.

„După pama ce te-a scris, Vii și tu din somn și vis. Căci vopseli asemenea nu-s Decât colo, tocmai sus, Unde sunt într'adevăr Pensule de-a fir a păr Și zugrăvit de o șchioapă, Mestrii scriitorii cu apă“.

De data aceasta alegoria vestimentară este înlocuită de cea a meșteșugului, familiară poetului: cred că vîi dela Dumnezeu, asemenea inspirației, care te-a scris cu pensula, etc. Este, dintre toate ocupațiile, meșteșugul, și mai cu seamă al picturii, meserie casnică? Dinăuntru în afară, mecanismul și-a ră-sucit iarăși oglinda. Apoi:

„Ce te-a supărat? Țânțarul, Păpurișul, nenufarul“?

Abia întrezărim mărunta lume vegetală și de ființe pitice, în care se'nțămplă supă-rări și certuri, ca între oameni. Alegoria stabilită: găză, om, insectă, domnișoară, unele decurg din altele, iar cât întrezărim se face prin sub-stanțivele universului concret: Țânțarul, păpurișul, nenufarul.

„Aș fi vrut să stea s'o prind A venit încoa sărind Și-a plecat sărind într'alte Buruiene mai înalte. Și-aș fi vrut întâi și întâi Să vie să o mângâi“

Ceeace se exprima în antepenultima strofă, sub faldul grațios al ironiei, aici se des-văluie: poetul ar fi vrut s'o alinte, tandreța s'a divulgat. Dar:

„Mi-a lăsat atata mie: Bumbii goi, de păpădie“

Poetul nu mai mărturisește direct tristețea părăsitului ci indirect: sufletul i-a rămas goi, ca o păpădie scuturată de puf.

Dacă poezia de mai sus e de o frumuseță unică, tocmai pentru că materialul lingvistic aplicat la un asemenea motiv, este capabil de o rezonanță perfect creatoare de sugestii, duioșia și hazul fiin-

du-i calitățile de căpetenie, îndrănesc să afirm că nu tot același lucru se poate spune despre „Denie“, poezie în care se caută a ni se transmite fiorul mistic, sobra prefacere universală sub mâna Domnului. Pitorescul casnic ucide, aici, o emoție ce are nevoie de alte unelte pentru a fi exprimată.

„Seara stau cu Dumnezeu De vorbă'n pridvorul meu El e colea peste drum În alturul lui de fum Aprinzând între hotare Muguri mici de lumânare.“
Din cerdacul meu la el E un sbor de porumbiel.
Imi trimite dănie
Câte o gănganie Paienjeni pe sanie Sau pe o metanie, Atârnați de-o sfoară groasă Cât o umbră de mătăsă. Și se leagă de pridvoare Mirodenii dulci de floare Ca o punte de poteci Pentru fluturii'n scurteici.“

Nu aici este de negat frumusețea poeziei. Dealtfel până acum s'a stabilit alegoria: Dumnezeu este vecinul meu din meșteșugul scriitorului este mare, filigranul său este perfect. Dar, extinzându-se, alegoria nu mai poate cuprinde în marginea sale, pulsația eternă, principiul mișcării universale:

„Pe drumul de el ales Vorbele n'au înțeles. Mai mult știe cucuruzul Decât graiul și auzul. Domnul tace. Glasul nu-și trimite n'coace Domnul face.“

Imaginea meșteșugarului sobru, care din adăpostul său nu se cîntărește, nu-și „trimite“ glasul către pământeni, ci „face“, este incapaci-

Mihail Chirnoaga Urmare în pag. 3

1) Familiaritatea poetului cu Dumnezeu și invers este un motiv predilect la T. Arghezi. Pretutindeni ei stau de vorbă, se tutuesc. Aceasta este posibil deoarece Dumnezeu este și el ca poetul, un meșteșugar. În „A. B. C.“ El scrie chiar o carte (Cerule).

2) Vecinătăți patriarhale, care ocazional, dealtfel, poetului aceste patru versuri excelente.

3) Sufletul, în interpretarea creștină.

4) Cadouri familiare!

Apollinaire

cu cerneală violetă (cerneala oficiilor poștale de provincie și a ordinelor circulare) în 25 de exemplare pe hârtie cu pătrățele. Acolo unde e specificat tirajul mai scrie „devant l'ennemi à la batterie de tir du 38-e régiment d'artillerie de campagne, ce 17 juin 1915“.

Apollinaire a scris singur coala care servi de clișeu pentru gelatină. Poeme în formă de ploae și de mandolină, în chip de garoafă sau hulușă săgetat. Chiar transcrise în strofe obișnuite, rămân poem, pentru că inspirația lui Apollinaire pornea de undeva de foarte departe, din firițele platinate dela izvorul poeziei. Pentru că totul se petrece simplu, aproape copilaros, fără prețioasă îngâmfare.

O schijă de obuz îl lovește la frunte și capul i se prăbușește pe exemplarul din *Mercure de France* pe care-l citea în adăpost. Rana e gravă. E trepanat într'un spital de campanie apoi înapoiat Parisului pe care-l părăsise cu doi ani în urmă. Aici, după convalescență, trece în serviciul cenzurii. Devine „poetul cu fruntea instelată“.

Calligrammes apare în 1918. Se găsește și poemele șapirografiante sau numai scrise în adăpostul depe zona de luptă. Un exemplar din ediția originală din *Case d'Armons* — această geneză a *Calligramme-*

1) Valoarea pentru bibliofili a unui exemplar este a pietrelor prețioase.

lor — va poza pentru clișeu. Ani după aceea poemele des-sen vor fi imitate, dar nimeni nu va egala pe ale lui Apollinaire.

Prima carte de poezii, *Alcools*, în care se adulmecă „influența binefăcătoare“ a lui Heine, rămâne în fruntea operelor sale. Ironia e discretă ca un parfum fin, frumusețea poemelor e turburătoare de omenească și simplă. O estetică meșteșugită pe-alocuri, dar fără pretenții și tocmai deaceia plăcută. Meșteșugul apare și se face nevăzut fără să simți, cum creșterea firului de iarbă.

Les Mamelles de Tiréas subintitulată „dramă supra-realistă“¹⁾ se resimte de admirabil nerezăcută a lui Apollinaire pentru Alfred Jarry și pentru dublul său, *Ubu-Roi*. La premieră în toamna lui 1917, soldatul Jacques Vaché, în permisie de pe front, apare în uniformă de ofițer englez și amenință publicul cu degetul pe tragăciul revolverului. Pentru că piesa e prea literară! Panica iscată în sală a fost un supliment potrivit la grotescul de pe scenă.

În 1919, drama suprarealistă, baletetele fanteziste ale lui Cocteau și Picabia au întâmpinat pe insurrecționiștii dela Zürich. Apollinaire însă, nu. Slăbit după operația la cap, niciodată deplin vindecat, moare — după două săp-

1) Cuvântul îl vor reține André Breton și Philippe Soupault.

Manasse

Respinsă de o parte a criticii noastre, printr'o grabită apreciere estetică, elaborată sofistic prin pseudo-judecăți ale unui naționalism rău înțeles, *Manasse* a lui Ronetti Roman este totuși o valoroasă dramă românească. Omul fin care știe să guste opera de artă în marginea esteticului și nu a tendințelor politice nu poate să nu recunoască valoarea acestei piese. Iată, ca o dovadă, impresia ce i-a lăsat-o viziunea acestui spectacol poetului G. Tăpircău: „...efectele sociale ale acestei piese sânt așa de puține simțite și emoția pură așa de mare încât am regretat că Manasse nu se reprezintă mai des“ (*Viața Românească* VII p. 263).

Construcția tematică a piesei este fondată pe o speculație: căsătoria între oameni deosebiți ca rasă, în scopul amalgamării lor. Pentru estetica în sine nu prezintă nici un interes; ceea ce ne pasionează este felul cum reacționează diferiți indivizi în fața acestui divertisment. Admirăm galeria tipologică prezentată cu atâta luciditate și onestitate, angrenarea eroilor în desfășurarea conflictului, configurația structurală a operei... și atât. Concepția socială, tendința ce „se pare“ c'o manifestă un autor sunt cantități neglijabile și în același timp — cum spunea G. Ibrăileanu — indispensabile oricărei opere de artă.

Tipul evreului până la Ronetti Roman — cu excepția Făcliei de paști a lui Caragiale — fusese utilizat ca un element de pastişă, prins sub aspectele urite ale caracterului său. În drama *Manasse* Ronetti Roman a zugrăvit sufletul evreiesc sub toate fețele lui. *Manasse* este evreul ortodox, de un bigotism congenital, religios, fanatic păstrător al tradiției, irident prin credința lui nestrămutată în veridicitatea unică a mozaismului, impetuos ca temperament, primitiv în concepțiile sale (nu admite disecția cadavrelor nici chiar dacă ea se efectuează în folosul civilizației, fiindcă „trupul e sfânt,

nu trebuie batjocorit“), profesează ideea izolării coreligionarilor săi într'o congregațiune circumscrisă, impenetrabilă pentru cei de o altă religie. Acestui inadapabil la ordinea socială i se opune caracterologic nepotul său Lazăr. Influențat de doctrina socialistă, dotat cu un simț al echității sociale ce îl face maleabil, neșovin, senin și umanitar; prin cultura sa filosofică a putut să se sustragă dela încarcerarea în regulele stupide ale sectei, înțelegând pozițiunea dificilă a evreului în societate. El își dă seama că legile firii sunt mai tari ca cele rituale, că traiful în comun cu oamenii de o altă religie conduce la legături sentimentale, de prietenie și chiar concienune, că- rora nu li se poate opune rigiditatea legii. Dar aceasta nu înseamnă cătuși de puțin îndepărtarea dela mozaism, renegarea credinței, ci mariajul între oameni antitetici ca ritual trebuie privit ca un simbol al asimilării sociale, ca o egalare simetrică a celor ce nu se deosebesc între ei decât prin interpretarea ce o dă conceptului universal de Dumnezeu, o copulă spirituală în care fiecare își păstrează religia. Tipul mediator între *Manasse* și Lazăr este Nissim. El își schimbă numele în Cohanovici, e mai puțin irident, bigotismul său se atenuiază în fața suferinței umane, iubirea filială predomină frigidă rațiune, închistată în normele și principiile formale ale bisericii.

Prin *Manasse*, Nisim și Lazăr, Ronetti Roman a simbolizat trei stadii suprapuse ale tipului evreiesc: ancestralul, tranzitoriu și evoluat. Toți acești trei evrei sunt oameni corecți, loiali, onești, înzestrați cu multiple calități psihice, orientați în vederea unui ideal superior.

Contrastând cu această lume idealistă, Emil Horn reprezintă cosmopolitul, pervertitul și sperjurul. Provenit

dintr'o lume umilă și pauperă, în cupiditatea sa de capitalist izbutește printr'un machiavellism desgustător să pătrundă în societatea înaltă a creștinilor, boicorându-și coreligionarii și declarându-se antisemit. Din aceeași familie sufletească cu Emil Horn este și samsarul Zeiliger Sor: alcoolic, exploator al oricărei situații fie ea cât de acriană și de celeastă, el nu cunoaște decât aviditatea câștigului indiferent de mijloace. Dintr'un materialism atroce el caută să fie agreat de toată lumea, renunțând la credință, la obiceiuri, la orice preocupare spirituală.

Femeia evreică este concepută ca o trasătură de unire între două lumi scindate: „Noi femeile și mai ales noi femeile evreice, trebuie să ducem solia iubirii în lume, să ștergem urmele blestemului vechi care desparte pe oameni“. Așa își înțelege Lelia misiunea ei.

Lumea creștină reprezentată prin Frunză este înfașată ca o clasă îngăduitoare, umanitară, neșovină în raporturile ei cu evreii, lipsită de tipicuri doctrinare.

Conflictul este interiorizat, manifestat prin ciocnirea sentimentalismului (Lelia) cu raționalismul (*Manasse*). el decurge lent aproape insignifiant la început, pentru ca printr'o gradare progresivă să ajungă la paroxism, la dezagregarea sufletească a lui *Manasse* (finalul act. IV). Apoi — după câteva ocoluri meandrice, după ultimele crispări violente ale dărzului *Manasse* cu efecte anemice — ajunge la dezlegarea logică, umană: tinerii se căsătoresc în mod oneros, întrucât fericirea lor produce moartea bătrânului *Manasse*. O lume nouă se ridică în locul celei vechi, cu greu, cu sacrificii, jefindu-se orice, numai spre a se ajunge la o omogenitate socială. la un singur concept: acela de ființă umană, diferențele rasiale fiind accidente ale nașterii, care nu pot scinda omenirea.

Filologul Ovid Densușianu într'o notă din *Viața Nouă* (I. p. 91) nega „valoarea literară“ a acestei piese „mai ales“ din cauza „limbei“ de jargon în care e scrisă. Calofilismul lui Densușianu ni se pare deplasat, ținând seama că teatrul folosește o limbă familiară și nu una estetizată, prelucrată forțat până la artificialitate, o limbă autentică conformă cu mediul geografic și psihic al eroului. Și acolo unde Densușianu vedea un defect noi găsim o calitate. Ronetti Roman datorită originii sale etnice a putut crea tocmai acest autentic, realizându-l artistic, fără a recurge la sarja caricaturală, a utiliza adică câteva expresii argotice, cum a făcut Alecsandri cu „Țiții“ lui.

Iată cum trebuie privită această bună producție a dramaturgiei române.

Pentru cei care au respins-o sub pretextul tendenționismului repetăm: ideologia piesei este într'atât amalgamată cu structura artistică, încât ea a devenit un simplu pretext scenic, un schelet osos, pe care s'a construit un organism de o excepțională vi-goare și trăinicie.

G. D. Loghin

Tânărul critic socotește drama lui Ronetti-Roman drept „o capodoperă“, drept „cea mai bună dramă românească“, al „cărui corespondent nu poate fi găsit decât într'un *Nathan der Weise* al lui Lessing sau *Shylock* al lui Shakespeare“. Am recitat de curând *Manasse* și, întrucât mă privește, am rămas cu impresia (nedeterminată de nicio pornire străină de judecată critică) cum că avem de aface cu o bună dramă, dar în niciun caz cu o capodoperă. Nu trebuie să exagerăm în reabilitări, reabilitarea fiind și ea o tendință. G. C.

o minunată invenție și într'un stil a cărui transparență și fluiditate descurajează analiza“ scrie vechiul său camarad dela *Soirées de Paris*, André Billy. Cu perspectiva celor douăzeci de ani dela moartea poetului, Max Jacob poate nu glumește pomenind de „secolul lui Apollinaire“.

Spre sfârșitul vieții bogate în aventuri și suferințe, frondeurul Apollinaire întinse căldă mână celor care l-au ponegriț. Este poema *La Jolie Rousse*, „bucată de o frumusețea superioară și care dă răspunsul cel mai nobil a acestei „lungi certe între tradiție și invenție“, care n'a existat niciodată decât pentru spiritele nemișcate“ (Francis Ambrière):

„Vous dont la bouche est faite à l'image de celle de Dieu Bouche qui est l'ordre même Soyez indulgents quand vous nous comparez A ceux qui furent la perfection de l'ordre Nous qui qu'etons partout l'aventure

Nous ne sommes pas vos ennemis Nous voulons vous donner de vastes et d'étranges domaines Où le mystère en fleurs s'offre à qui veut le cueillir

Nous voulons explorer la bonté contrée énorme où tout se tait Il y a aussi le temps qu'on peut chasser ou faire revenir Pitié pour nous qui combattons toujours au frontières De l'illimité et de l'avenir

Sfârșitul acestei arte poetice în *Calligrammes*.

Sașa Pană

Mircea Eliade, Nuntă în cer

Punând față în față platonismul epicurianismului, idealismul cu materialismul, preocuparea abstractă cu cea concretă, fictivul cu realitatea palpabilă, d. Mircea Eliade izbutește să ne dea două povestiri insignifiante, lipsite de interes dramatic sau anecdotic, banale până la un punct și... totuși interesante.

Acest interes nu trebuie căutat în pauperismul conștiinței, ci în poziția estetică a romanierului Mavrodin (recte Mircea Eliade). Alegerea faptului divers: iubirea aceea cu care „nu te întâlnești decât o singură dată în viață”, care „apare întâmplător într-o serie de evenimente cu desăvârșire fctive și nesemnificative” (p. 265) este pe cât se poate de caracteristică.

Romanul deci după d. Mircea Eliade (și Nuntă în cer o confirmă) fixează un moment important și unic dintr-un șir de evenimente care decurg uniform, într-un ritm monoton. Trebuie să recunoaștem aci mimarea estetice găsite. Mavrodin după povestirea unei întâmplări trăite pe care o transpuse într-un roman, îi spune prietenului

său Hasnaș: „Ai să citești cartea aceasta și ai să vezi cât de mult se depărtează de tot ce ți-am povestit acum. Poate e mai frumoasă; dar atât” (p. 162). Deci ca și d. Camil Petrescu, d. Mircea Eliade este anticalofil. De aceea ne înfățișează în romanul de față mărturisirile autobiografice ale lui Hasnaș și Mavrodin. Orice intervenție a autorului cu scopuri de estetizare, de prelucrare, ar falsifica structura intimă, ar altera senzația confesiunii. Atunci romanul este transformat într-un reportaj, iar eroii în scafandrieri, care își sondează conștiința, ca niște ființe complexe și analitice ce sunt. Se ajunge astfel la o gamă tipologică apolicromă, lipsită de nuanțe, de diferențieri specifice. D. Mircea Eliade nu poate aduce în roman decât oameni superiori de aceeași forță morală. Avem de a face cu un prototip, sub masca căruia ne dă a înțelege a se ascunde însuși Mircea Eliade.

Amănuntul este discret, căutându-i-se să i se dea o interpretare psihologică, o semnificație în ordinea spirituală, în conformația intelectuală a eroului. La un moment dat se

ivește o discuție asupra creației între Ileana și Mavrodin. Femeia dorește un copil, bărbatul respinge acest deziderat printr-o argumentație filozofică: „— Noi nu suntem o pereche din această lume... „Destinul nostru nu se împlinește aci pe pământ, noi ne-am cunoscut numai în dragoste. Dragostea e raiul nostru, dragostea fără fruct” (p. 91). Și apoi cu exemplificări, cu speculații pseudo-filozofice Mavrodin caută s'o smulgă din teluricitatea ei, s'o orienteze spre lumea aeriană, celestă și eterică.

Fixând valoarea Nuntii în cer în evoluția literară a d-lui Mircea Eliade trebuie să mărturisim că cuplul dintre esseist și romanier nu este încă stabilit. Intellectualismul, predilecția speculativă, nu sunt echilibrate, găsindu-se într-o continuă asimetrie (nu cantitativă ci calitativă) cu materialul epic. O proză mai densă, de un diapazon mai înalt ar putea ierarhiza romanul d-lui Mircea Eliade pe o treaptă superioară.

G. Lungu

„Cugetarea”, Buc., 1939.

Ion Biberi, Cercuri în apă, roman

Realizat mulțumitor în eseu, d. Ion Biberi ar fi putut să-și mărginească activitatea publicistică, cu folos, numai în câmpul în care rămâne, fără îndoială, interesant. D-sa a ținut să abordeze și genuri literare propriu zise încercând să scrie nuvele și roman.

Nu e nevoie să anticipăm asupra posibilităților d-lui Ion Biberi, dar deocamdată, compozițiile sale mai mult lirice decât epice sunt cu totul schematic, insuficiente și adeseori chiar juvenile.

Lipsit în întregime de organizație, ceea ce denotă că autorul nu și-a însușit încă mijloacele necesare creației unui roman, este și volumul *Cercuri în apă*.

Povestirea are proporțiile unei nuvele și pentru realitatea ei ar fi de ajuns să se suprima numai unele incidente secundare care de altminteri nu stânjenesc prea mult.

De fapt nici nu există aici o înlănțuire de fapte.

Autorul începe prin a ne prezenta un pensionar, pe lăncu Treștan care trăiește retras întocmai ca ființele delicate ale d-lui I. Al. Brătescu-Voinești necomunicând decât cu colonelul, pensionar și el, Condrea. Treștan trăiește din amintiri și visări, fuge de va-

carmul străzilor și are o filozofie sumbră despre viață.

Luându-și personajele din mijlocul lor, scriitorul își închide dintr'odată drumurile, căci indivizii reduși la gesturi uniforme, egale în toate împrejurările, nu pot ajunge eroi de roman. Într'adevăr, ce este Neron cu care facem apoi cunoștință? Ar fi putut fi un ambițios om politic, un satrap, cum insinuază de altfel autorul, dar acțiunile lui sunt automate. Șef al opoziției el are câteva planuri, urmărește un program dar circumstanțele îl silesc întâi să nu se grăbească pentruca apoi să-l abandoneze.

Sunt locuri unde d. Ion Biberi pare preocupat de anumite probleme sociale: injustițiile conducătorilor, mizeria claselor intermediare și inferioare, corupția moravurilor politice, etc. Tonul devine așadar satiric și îndepărtat dela condițiile adevărate ale artei întrucât nu ne interesează ideile autorului în materie de guvernare.

Cine citește cartea mai departe, vede că Neron întâlnește într'o zi pe frumoasa Vera Spineanu, femeie nemulțumită de existența ei banală în cadrul orașului de provincie, se îndrăgostește subit de ea și o cere în căsătorie.

Vera află însă că purtările lui Neron sunt compromițătoare și răspunde ofensei printr'o palmă dată tot pe neașteptate. E un procedeu de film american acesta.

Ce mai poate să facă Neron acum? Să lupte și să câștige, dacă ar fi un erou voluntar. Cum însă conștiința lui e minimă, el nu mai luptă și preferă să se sinucidă.

Abia de data aceasta, prea târziu, Vera simte admirație pentru Neron. În realitate sfârșitul acestuia e stupid și ar fi trebuit s'o jignească și mai mult, Neron fiind un laș.

Nu e curios că în ultimele pagini apare din nou silueta profesorului Treștan care trece imposibil pe aceeași stradă simbolizând placiditatea orașului unde turbările n'au dimensiuni mai mari decât ale unor cercuri în apă.

Infruntarea Verei seamănă desigur cu o piatră ce sfărâmă suprafața liniștită a lacului, dar în roman ea este puțin motivată, aproape inexplicabilă, deci și imposibilă.

Tot așa de nelămurită e și dragostea bruscă a lui Neron.

Intervine apoi defectul că personajele nici nu sunt puse decât în treacă față în față, eliminându-se astfel puțină oricăru conflict.

Cu toate acestea, suntem ispitiți a crede că s'ar fi putut întreprinde pe datele înfățișate la începutul povestirii, un roman. Vera avea conformația unei femei de lume. Neron temperamentul unui asupritor. Autorul n'are însă invenție, dramatism și afabulație. Iată de ce romanul d-lui Ion Biberi, bizuit pe abstracții și golit de orice conținut, e o construcție în aer.

Al. Piru

Colecția „Universul literar”, Buc., 1939.

Avis important

Spre a simplifica și statornice distribuția revistei în Capitală se fixează odată pentru totdeauna următoarele chioșcuri și debite unde *Jurnalul Literar* se va vinde regulat:

Gara de Nord (sala); Calea Griviței 167 (Gara de Nord, chioșc).

Piața Victoriei (chioșc). Piața Confederației Balcanice (debit Dorobanți).

Bonaparte (Roata Lumii). Str. Atena (Amzei).

Bul. Take Ionescu: Casa Magistraților; Aro; Scala.

Piața Brătianu: Universitate; Ministerul Domeniilor (chioșcuri).

Spitalul Colței (chioșc). Bul. Elisabeta: Carpați (chioșc); Victoriei colț Bulevard 2 chioșcuri; Cinema Bulevard (debit); Cofetăria Murgășanu (chioșc); Prințiar (chioșc); Intrarea Cișmigiu-Minist. Lucrări P. (chioșc) Liceul Lazăr (chioșc).

Calea Victoriei: Poșta; Poliție; Frascati; Independența; Imobiliara; Regală colț Victoriei; Regală colț Academiei; Ateneu.

Dacă cititorii noștri, pe care-i rugăm să rețină această listă, nu găsesc revista în unul din aceste chioșcuri, înseamnă că ea s'a epuizat acolo și se poate găsi în alte chioșcuri din cele citate mai sus și mai ales la chioșcurile Victoriei colț Elisabeta.

Mihail Chirnoagă

Ioana Postelnicu, Bogdana, roman

Bogdana se înserează între manifestările literare autentice feminine având multe puncte de contact cu romanele d-nei H. Papadat-Bengescu.

Căsătorită cu avocatul Drăguș căruia i-a fost secretară, Bogdana se plictisește să aștepte un soț în permanență absent, care prin diferența de vârstă, prin felul de a considera dragostea ca o obligație fiziologică și femeia ca o subalternă, e departe de a satisface exigențele sentimentale ale tinerei femei.

Tot romanul e o căutare, o așteptare a unui bărbat iluzoriu concretizat în scârțâitul unor pași pe zăpadă sau într'o voce metalică și armonioasă auzită la telefon.

Bogdana e romanul condiției feminine, a raporturilor ei cu bărbatul și asta e esența cărții, partea ei durabilă. Eroina nu e un caracter, ci

un tipar general în care pot fi grupate toate femeile ce trăiesc aceleași condiții sociale și biologice, anume femeia nesatisfăcută în viața ei intimă, căci Bogdana, cu toate eforturile depuse, nu poate ieși din cercul îngust al vieții ei familiare și orice încercare de a se apropia de alt bărbat decât Adi Drăguș rămâne pur imaginativă.

Așteptarea încordată, contemplarea în apa străvezie a oglinzii cași neliniștea și starea de agitație și incertitudine din momentul primirii unei scrisori dela Val sunt caracteristici feminine, și evident înrudite cu manifestările similare din partea d-nei Papadat-Bengescu:

„Deodată auzi soneria. Sări în sus speriată. Nu auzise mersul pe dalele din curte. Adormise? Cu neputință. Se ridică și nu știu ce să facă

mai întâi. Luă picul de pe masă îl scapă jos. Se aplecă ridicându-l și-l așeză la loc.”

Fără a avea o viziune amplă asupra tuturor manifestărilor feminine, rezervându-se la un singur aspect, cartea poate fi un fragment reușit de roman feminin.

Ceea ce scade din autenticitatea de document uman a cărții este influența lirismului pueril din romanele d-lui Ionel Teodoreanu.

Amintirea Bogdanei din vremea liceului cu eliminarea și tentativa de sinucidere, cași evocarea copilăriei ei sunt de un sentimentalism dulceag care sugrumă posibilitatea emoției estetice.

Oricum, cartea Ioanei Postelnicu rămâne o manifestare literară sigură de un autentic feminin de netăgăduit.

Viorel Alecu

Ed. Socec & Co. S. A. Buc., 1939.

Urmare din pag. 2

bilă să transmită ceva din măreția nevăzutului schimb universal.

Tot astfel e bine să se recunoască în „Luna s'a” preocuparea principală de pitoresc. De astădată nu mai este vorba de o alegorie, ci de o priveliște ce cată a sta în mișcare, ca pe o cartă postală.

„Luna s'a suit în zare Din pământ cât o căldare 1) Și pe cât se tot ridică Moară, jos, se face mica. 2)

La iazul de platină Cumpăna se clatină Și cred că-i un meșteșug Luna prinsă de belciug!

1) Subliniem din nou termenii gospodărești.
2) Prin sugerea umbrei sub moară. Nu trebuie să surprindă explicațiile. Cu „Hore” poezia lui Argezei a devenit mult mai eliptică.

Notă la „Hore”

Prima strofă era de mișcare; în schimb a doua este statică. Un meșteșug (!) face ca luna să pară prinsă de cumpăna cu un belciug. Operația odată terminată, se reia mișcarea:

„Cobilită în cer se urcă Sprijiniți în crac de furcă, Pe când moara, strânsă'n glugă Ține loc de buturugă.”

Peisagiul s'a desăvârșit: luna e cobilită la un capăt al buturugii, la celălalt moara e buturuga. Unde pitorescul a frânt linia posibilului, este acolo unde ni se cere să imaginăm cumpăna extinzându-se între cer și pământ, la un capăt cu luna — cobilită la celălalt cu moara — buturugă.

Reclamă în „Universul”: „Extraordinar, în 4 zile ediția II-a Amintiri... vinurile mele de Iancu Brezeanu.”

Mai extraordinar ni se pare ca numai în patru zile tipografia să fie în stare să culceagă, să tragă, să lege și să expedieze o nouă ediție. Probabil că ediția II-a era tipărită înainte de ediția I-a.

Un foarte spiritual cronicar dela *România literară*, urmărind un fragment din lista abonajilor care au plătit, trage concluzia extravagantă că n'avam decât șapte cititori în Iași. Ținem să-l lămurim că revista noastră se trage într'un singur exemplar pe care-l dăm pe rând abonajilor, apoi îl expediem în Capitală, așa încât, cumpărând jurnalul, cronicarul ne-a epuizat ediția. I rugăm să fie bun să ne-o înapoaze ca să putem face colecție.

O revistă de tineri *Meșterul Manole*, bucurându-se de legea pensionării scriitorilor, face o listă de autori care o duceau rău înainte, fiind cei mai mulți niște simpli impiegați. Printre ei e citat și d. I. Al. Brătescu-Voinești. Într'adevăr, cine mergea în Dealul Mitropoliei, zărea în ușa palatului Adunării Deputaților un bătrân în zdronețe care cerea de pomană trecătorilor. Aceștia înduioșați îi dădeau pâine veche, mucuri de țigări și câteodată un gologan. Bătrânul prindea Duminecă pești cu undița în Dâmbovița ca să se poată hrăni.

Editura „Socec” plătește la

„Universul” următoarea reclamă (nr. de comandă 1130): „Citiți o carte excepțională *Grădina lui Dumnezeu*, roman de Mihail Șerban. Noul roman al d-lui Mihail Șerban este socotit de critica literară ca prima mare izbândă epică a acestui înzestrat scriitor, și o cronică cu dimensiuni de frescă a societății românești contemporane.”

Nu domnule editor! „Critica” nu socotește de loc cartea de mai sus, „mare izbândă” și nici pe autor „înzestrat scriitor”. Compunerile acestuia sunt deocamdată niște simple baliverne și e un semn de neprecipere editorială tipărire unor cărți așa de inexistente. Era mai bine, domnule editor, să consulți „critica literară” înainte, nu să pui în sarcina acestei critice erorile dumitale comerciale.

Oltenii din Capitală vânzătorii de *grape-fruits* strigă: *Al la grăfuri, Al la grăfuri*, pocind limba strămoșilor neași ai d-lui Timoleon Pisani. E de neapărată trebuință ca d. Pisani să înceapă o viguroasă campanie împotriva țărănilor stricatori de limba oărășenilor.

Colaborarea la *Universul literar* e plină de nuanțe ierarhice. D. Mircea Eliade publică un „admirabil articol”; N. Davidescu, Toma Vlădescu, Anisoara Odeanu, Ion Biberi, Matei Alexandrescu și Al. Raicu „colaborează cu prestigiu”; ceilalți doar „iscălesc” poezii, nuvele, cronici. În fiecă număr revista are un articol „admirabil” ori „minunat”, colaboratori „de

Prostologhicon

prestigiu” și o ceată de inși care numai iscălesc. Suntem franc invidioși. Autorii de articole „admirabile” sunt rugați să ne facă ofertă. Le oferim onorarii interesante.

D. Gr. Trancu-Iași, om bine intenționat, care însă nu are simțul ridicolului și a început să devină o Smara masculină prin publicații și conferințe abracadabrante, în loc să rămână un fost excelent ministru și un specialist în contabilitate, a vorbit și despre V. Conta, fără să se priceapă în filozofie. V. Conta a fost un naționalist ardent. Probabil pentru asta îl sârbătoresc unii și nu-i deza-probăm. Dar prim filosof român n'a fost. Primul filosof este Maiorescu prin opera lui vorbită. Conta e doar un amator, interesant istoriceste pentru noi, de valoare redusă judecat absolut. Dar nu de asta e vorba acum și admitem că am putea greși. Ceea ce este insuportabil, este exaltarea prin minciună. Străinii n'au prețuit această operă și toate scrisorile sunt biete scrisori de complezență. D. Trancu-Iași a spus la conferință următoarele:

„Teoria fatalismului” a fost apreciată de Charles Darwin, care spunea că trebuie „să intereseze mult pe fiecare persoană ce reflectă asupra existenței proprii și acelei a universului”. Aprecierea se refrânge nu numai asupra omului ci asupra întregii țări. E o strălucită con-

statare a puterii creatoare a rasei.”

D. Trancu-Iași minte, bădănuându-și joc de public, pen-trucă Darwin nu citise cartea lui Conta. Dovadă:

„Iubite Domnule,

„Vă sunt recunoscător pentru bunătatea ce ați avut-o de a-mi trimite cartea *Dv. Teoria Fatalismului*.”

„Subiectul acestei cărți este greu, dar trebuie să intereseze mult pe fiecare persoană ce reflectă asupra existenței proprii și acelei a universului.”

„Sper să citesc încurând cartea *Dv.* și sunt, iubite Domnule, devotatul *Dv.* Charles Darwin”

Conferințele despre Vasile Conta au fost organizate de „Cercul ieseților din București”, compus din locuitorii ai Capitalei care fac excursii la Iași. Pe când *Cercul Brăilenilor din Cluj*, al *Bărlădenilor din Arad*, și al *Bucureștenilor din Iași*? Dealtfel există acum două feluri de iesești: unii care stau la București aparțin *Cercului* și unii care stau la Iași dar sunt „bucureșteni.”

„Cercul ieseților din București” prezidat de d. Trancu-Iași are atât succes încât se studiază emigrarea tuturor ieseților în Capitală și organizarea unei excursii anuale pe locul unde se afla capitala Moldovei.

Rar ni s'a întâmplat să vedem un poet (presupunând

că e poet) mai versatil, mai grăbit să îmbrățișeze o tendență pentru anume bunuri lumești ca d. Aron Cotruș, apărător al minerilor și obi-dișilor de țil se încrâncena carnea de milă, deși autorul se plimba în străinătate ca atașat de presă. Poezia sa era o vreme național-tărănistă (cel puțin așa dădea a înțelege), pe încetul cu nuanțe comuniste așa de instigatoare încât lucrul s'a observat:

Odihnile înșală... Starea pe loc e boală... Ascunde-ți orice rană! Nu-i timp de șovăială... Ciocan să-ți fie vrerea...
Apoi a devenit adept al aceleii tabere azi îmbrățișată care venea la noi cu gânduri totalitare, și și-a scos poeziile în colecția revistei *Rânduiala*, publicație fascistă scrisă de evrei antisemiți, fugiți azi în bună parte la *Universul literar*:

din mulțimile oarbe unu s'alege gândul lui: rege... vorba lui: lege... vrerea-i: platoșe de neînfrânt... pasul lui: cutremur de pământ.
Ca să fie mai sigur că nu se păcălește, d. Aron Cotruș și-a retipărit versurile comuniste în „Colecția naționalistă”, prevăzută cu o cruce și tipărită la „Universul”, spre a sugera altă nuanță:

Io, Ion Ciura, neam de mineri rumâni, flământ, fără lucru de nouă săptămâni, ca un strigoi

vreau să plec dintre voi... cu brâncă olbăncă
Mi-am făcut cea din urmă pită din dinamită...

Cu toate aceste amenințări Ion Ciura schimbă iar macazul și pretextând a cânta pe Eminescu, profetizează despre:

imperiale Româniile năprasnice de dincolo de mâine...
vărând poezia unde nu e cădere ei să se amestece.

Jeanne Lélian, directoarea revistei *Oceanides* din Madagascar scrie:

„Là-bas (dans les terres roumaines), depuis six ans, lutte un groupe d'écrivains et de poètes réunis autour de leur chef, Pavel Al. Macedonski, fils du grand poète Alexandre Macedonski... Ces littérateurs, Alexandre de Linche, P. Cantemir, I. Vladescu, M. Frunza, et tant d'autres, se sont groupés en une Amicale intellectuelle Franco-Roumaine...”

Și noi să nu știm! Și apoi ce ciudată înfrățire a României cu Franța prin intermediul Madagascarului!

În *Brom*, culegerea de poezii a d-lui H. Bonciu citim aceste versuri, sub titlul *Bleah*:

Când luna, umbra ți-o culcă, merge cum merge,
Până se-aude în mobila neagră un *crah*,
Panica picură zeama momentului care se șterge,
Fiindcă totul e bleah, absolut totul e bleah.

Fără să vrem să facem ironii ieftine, încredințăm pe domnul Bonciu că poezia sa

a făcut *crah* fiindcă nu sunt mulți Români care să știe ce înseamnă *bleah*. Încât efectul pentru noi e absolut... bleah.

Pentru înveselirea cititorilor ne îngăduim a cita câteva versuri din același *Brom* în care sunt totuși și lucruri interesante:

Țiuit căpățanos de pe frontul de vest,
Dincolo miresmele din iorgovan,
Pe catapetesme purpură incest,
Spoit cu sânge mult încă de-acum un an.

Ce tot clămpănești din plisc, Lenoara,
Visele cu muzică trec prin alambic,
Și se scurg prin negură, pe unde curge ora,
Ala-bala, tic-tac, pic-pic.

Dors-tu content Ion Barbu?

Incurajați de listele de mâncare de un caracter așa de literar pe care ni le oferă unele gazete și emisiunea radiofonică, dăm și noi câteva idei:

Lista I
Cotlete de dropii cu înghețată de cireși amare

Căpsuni au gratin.

Lista II
Supă de trandafir cu pateuri
Scrambii pe caise

Domnule Dilector
Noo nea dat la ișcoală premiu biselica Neagă de victor popescu care sclie la ini-velsu săle cumpele părinți ca plemi da mie domnule numi pleme pliemu si să ne Spui cum săl schimbăm pe alceva victor ionescu

OCULTISM

— Zodia Cancerului —

Cei născuți între 22 Iunie și 23 Iulie sînt de zodia Cancerului. Cancerienii sînt foarte sensibili, schimbăcioși și impresionabili, avînd multă nevoie de afecțiune. Trăiesc intens vieți interioare, cu personaje închipuite după aspirațiile lor. Se aprind repede și împrumută primul venit calitățile eroilor lor ireali, suferind apoi decepțiile care rezultă.

Cancerienii sînt foarte muncitori, tăcuți, pricepuți în afaceri. Generoși și devotați, își câștigă totdeauna simpatia prietenilor, care le sînt devotați. Succesul nu le e potrivnic în viață și de aceea au uneori de suferit din cauza invidioșilor, ce caută să le facă rău cu orice mijloc.

Horoscop săptămânal

18—24 Iunie st. n.

[La data stilului vechi se vor adăuga 13 zile]

- 18 Iunie Gust de muncă câmpenească și liniște.
- 19 „ Schimbări în dorința de mai bine, de lux.
- 20 „ Multe aptitudini și puțină de adaptare. Viață creatoare și productivă.
- 21 „ Temperament bun, generos. Sîmpatii feminine folositoare.
- 22 „ Carieră ușor obținută. Visare.
- 23 „ Isbîndă. Spirit distrat.
- 24 „ Moliciune și apatie, supunere față de cel iubit.

Nostradamus

Reculegere

Pentru marinarii care dorm în cimitirul Mării Negre

Din căști contemplă Marea, mulți nu știu
Că pacea-albastră a nînderii de unde,
Neptuniene sbuciumări ascunde —
Și fundul ei e un imens sicriu.

De-asupra noastră, stele tremurau
De țipete — sălbatice sirene —
Prăpăstii — guri uriașe de balene —
Bărci de salvare, lacom înghițeau.

Svârliț pe culmi de valuri, întindeam,
Slette de puteri, brațele mele,
Spre crengile cerești, albe de stele,
Ce rect priveau când iar mă prăbușeam...

Dar voi prieteni, nu știți ce adâncimi
Pot avea uneori, nălțimile...
Ce sus s'aprinde în cer luminile...
Ce tulburări s'ascund sub limpezimi...

...Să ne-amintim de nava celor duși,
Sub grea furtună, 'n țara Amphitritei
Cu brațul moale-cald, ca al iubitei,
Pe care ei au adormit seduși...

N. Cristescu

Mă tulbură tristețea...

Mă tulbură tristețea tot mai mult,
Ca mîlul toamnei apele adânci.
Imi plec urechea ostenită și ascult
Viața mea tăindu-se de stînci.

In valurile grele stelele se sparg
Și iar în valuri mai adînc s'aprinde.
Pe-o mîna putrezită de catarg
Imprăștiate algele se prind.

Ce căutăm prin bezna asta grea
Cu tot necunoscutul înapoi?
Pe-o rece farmătură dintr'o stea
Stă taina prăvălită lângă noi.

Când basmul lunit crește nefiresc
Pe ape și pe creste laolaltă,
Puținul nostru trist și omenesc
Nedumereste liniștea înaltă...

Lucian Mircea

Aventurile Profesorului Cimbrus

Va urma

BIOGRAFIA

EMILY BRONTË

Cît de vitregă este viața genilor și cît de lungi cărările împlinirii ei!

Totuși, nimic extraordinar în destinul liniar, exterior, al acestor copii cuprinși de spaima nemărginirii din ei. Niciun gest nu trădează prezența excepționalului. Nimeni nu revelează piatra filosofală a creației. Existența unora e sterilă mucenicie, stoică înfrîngere și așteptare. Se adevărește întrucîtva, aici, dictonul: „Vivre, ce n'est pas vivre”.

Dar cine poate afirma că adevărata viață este a lor, a nefericitelor excepții, și nu a noastră, a pămîntenilor rezonabili și banali?

Aceste gânduri ne sînt răscolite de viața ștearsă, lipsită de culoare, a straniei scriitoare Emily Brontë.

Emily Brontë, născută în cătunul Haworth din Yorkshire, în 1818, este una din cele cinci fiice ale reverandului englez Patrick Brontë,

un om vanitos, egoist și mărginit, care nu avea decît o singură bucurie: ora prînzului; atunci se îndopa inconștient și lacom, retras în camera sa, răsfoia jurnalul favorit și se lăsa apoi în grija tihnitelor sale digestii.

Soția reverandului, Patrick Brontë, a murit după doi ani dela nașterea Emily-ei. Educația celor cinci surori și a unui frate alcoolic și vicios fusese lăsată în voia soartei.

Anii treceau, sterpi, fără a aduce vreo schimbare în viața

și obiceiurile casei: aceleași zilnice îndeletniciri, aceleași plimbări în grup cucernic, același apăsător și dezolant peisaj. Niciun eveniment care ar fi putut înfiora traiul acestor fete silite a bătăturii aria aceluiasi program tîmp, de ghiță.

In acest mediu a crescut fecioara-geniu Emily Brontë. N'a cunoscut regretele primăverilor sufletului, amărăciunea multiplă a amintirii, n'a cunoscut neliniștea însoțită și fermecată a iubirii. Sufletul ei setos de lumină s'a închircit în el însuși, moinind, ca metalul de preț, în comori tînuite. Viața sa de seră s'a coborît pe treptele arderii lăuntrice, deși autoarea ciudatului roman *Wuthering Heights* („Creștete furtunoasă”) a trăit simplu, veghind incontinuu la căpătîiul bolnăviciosului său frate, sub cerul sumbru al cătunului Hawort din Yorkshire.

Cînd a împlinit vârsta de 29 ani, a plecat, discretă, neprihănită, cum venise pe lume, în împărăția legendei, înlăunțită de flăcările căminului și de brațele uimite ale surorilor sale uimite.

Singura carte scrisă de Emily Brontë, *Wuthering Heights*, este romanul eroismului ei sufletesc: dor, năzuință, pasiune, luptă, dureri, bucurii. Toată gama trăirilor intense și complete este cu prisosință înfățișată.

Iubirea, pe care destinul i-a refuzat-o, o cântă acum,

în această carte sbuciumată, pe toate strunele unui suflet complex, plin de ardoare. Instinctul, așteptarea încordată sau ce putere miraculoasă descrie minunea contradicției a iubirii, cînd — ironie! — Emily Brontë n'a iubit și n'a fost iubită de nimeni, nimeni; a plecat din lumea noastră simplu, discretă și neprihănită...

Maurice Maeterlinck, în cele câteva pagini pe care le închină din „La sagesse et la destinée”, e vădit indignat de ingratur destin al acestei „femme de génie la plus étrange, la plus incostestable, de la première moitié de ce siècle”:

„Emily mourut vierge à vingt-neuf ans, et on a tort de mourir vierge. Le premier devoir de tout être n'est-il pas d'offrir à sa destinée tout ce qu'on peut offrir à une destinée humaine? Mieux vaut une oeuvre inachevée qu'une vie incomplète”.

(De sigur, venerabilul gînditor și-ar retracta astăzi, dacă nu sensul afirmației, cel puțin tonul sentențios și lipsit de menajamente.)

Cît privește pe Emily Brontë, biografia sa este ea însăși. O viață lipsită de orice eveniment nu poate prilejui niciun fel de biografie.

Aceasta să fie al doilea tragism, postum, al celei mai ciudate romanclere dela începutul veacului al XIX-lea?

Bogdan Istru

Cronica mizantropului

In tren

Compartiment clasa I Rapid. Alături de mine care stau la geam se așează o tânără mamă cu o fetiță cam de 4-5 ani care n'a plătit loc separat. Tânăra doamnă are înfățișarea unei mici burgeze și probabil că se bucură de reducere sau gratuitate printr'o împrejurare oarecare. Fetita e murdară, gălăgioasă, timidă și todeodată obraznică. Mama a așezat pe locul ei pe care l-a lărgit prin ridicarea reze-mătoarei, furând și din locul meu, broboade, perne, cău-tînd să-l facă mai comod pen-tru odtașlă căreia îi scoate ghetetele invitînd-o să se întin-dă cît mai confortabil în-spre mine. Fetita însă se strîmbă, se scilfoșește, ote-rindu-se într'un mod foarte autoritar. Vrea să stea la fe-reastră. Și numaidecît se ridi-că pe banchetă, trece peste picioarele mele și se reazămă de fereastră arătîndu-mi mi-nuscutul ei dos. Nemișcarea mea protocolară miră pe fe-tița care, călare pe mine, mă privește cu ură, ca pe un fe-nomen ciudat. Nici mama nu pare să aibă despre mine o părere mai bună. Ea strigă:

— Fii cuminte, mamă! Vino încoace!

Așa spune. Dar înțelesul este:

— Ce om prost crescut! Ar putea lua fata în brațe sau s'o lase să stea.

Totdeauna în tren am observat că tăcerea e foarte rău cotată, socotită ca o insultă a celorlalți călători. Fata se malmuțărăște iar:

— Mi-e sete, vreau apă, mi-e sete!

Mama scoate o sticlă de vin, dar cu apă, și toarnă într'un paharel murdar apă, pe care fetița o soarbe strîmbân-du-se, fără să pună mîna pe pahar, lăsându-se adăpată. In-tre timp, trenul s'a oprit în-tr'o stație mare și un călător, aplecându-se afară, a cumpă-

rat dela un ambulant o plă-cintă sau așa ceva. Fata înce-pe să urle, dînd din pic-toare:

— Vreau și eu, mamă, vreau, și eu, vreau și eu!

Mama se lasă asupra-mi spre geam, în vreme ce fata mă calcă în picioare, și cum-pără o gogoasă, pe care apoi fetița o ronțăie rar, de tot, umplînd-o de salivă, și oprin-du-se din cînd în cînd spre a mă privi ca pe un monstru. Atunci mi-arată o gură plină de mestecătură. Mama îi dă iar apă.

După aceea fetei îi se pare că ar putea dormi și se întin-de cu picioarele desculțe în pieptul meu. Nu doarme însă și începe să mă bată pe loc cu tălpile, tîvindu-mi în joc toate liniile siluetei mele. Se vede că nu pot să-mi re-prim o mică strîmbătură de neplăcere căci mama se răs-tește iar la fetiță:

— Stai frumos!

În fond mustreaza e pentru mine. În curînd mama face cunoștință cu alte dame care intră în compartiment ca la o sindrofie întreprinîndu-se des-pere fetiță.

— Așa scoate cioco-lată și-o arată dar fata se chințește pe banchetă, lasă buza în jos și nu răspunde ni-mic. După multe îndemnuri o ia. Acum însă prinde mare cu-raj și se urcă pe doamnă cu pic-toarele.

Doamna însă nu se supără ci declară:

— Așa sînt copiii, bată-i norocul.

Apoi mă întrebă din senin pe mine:

— Dumneavoastră n'aveți copii?

Eu îmi pironesc privirea în Bărăgan și nu suflu. Mirata asistență se privește mută, a-poi zăresc în reflecțiile gea-mului gesturile lor: m'au de-clarat trăznit. După cîtăva vreme fetița a născocit un fel de joc de cărți din foite

dela caramelle mîncate. Le a-mestecă, le taie, apoi le im-parte asistenței admirative:

— Una mie, una ție, una mie, una ție.

O cucoană nu mai poate răbda și o sîrută zgomotos. Fata, continuînd jocul, se in-dreaptă și spre mine:

— Una mie, una ție!

Imi întinde și mie o foită, dar apoi se răs-gîndește:

— Ție nu!

Impasibilitate din parte-mi, răsete în asistență. Eu mă gîndesc la Goe al lui Caragiale, cu această agravare că fetița e pentru mine un pericol imediat, nu e o simplă temă de schiță. Cînd își întinde picto-rul cu ciorapul soios, urăsc genul uman și aș răsucl cu plăcere acest membru turbu-lent și necuviincios. Aș voi să plec din compartiment dar toată lumea și-a întins pic-toarele baricadîndu-mă. Intîm-plarea mă salvează. Nu e așa de literară, dar e autentică. Obrazul fetei se pungește, se umflă, apoi deodată nebuna urlă:

— Mămico, pipi, mămico, pipi!

Toți au sărit s'o ducă la lo-cul de ușurare dar era prea tîrziu. Bancheta absorbisese de-lictul. Eu însă profitai de o-cazie și fugii pe culoar. Abia aproape de București mi-am mai amintit de ea, într'o stație. Țipa de pe fostul meu loc, de-venit dormitor, terasă și sală de toaletă:

— Mămicooo, vreau blîn-zoaică!

De altfel întîmplarea are scopul de a mă scuza de ce deocamdată iubesc mai mult furnicile și păianjenii.

Aristarc

Indiscreții și Anecdote

Ofuscat de strălucirea con-versației lui Barbey d'Aure-villy, Baudelaire îi zise în-tr'o zi:

— Inchiriază-te ca „soare” la artișterul Ruggieri.

— Domnule — răspuse D'Aurevilly—dacă scînteierea mea îți ia ochii, pune-ți o vi-zieră verde oridecîteori vii la mine.

Cineva declara lui D'Aure-villy că nu întîlnise în toată viața lui decît doi oameni de geniu.

— Cine e celălalt? — în-trebă cu candoare scriitorul.

Henry Monnier, pictor, ca-ricaturist, litograf, actor și autor este creatorul lui Jo-seph Prudhomme, tip de bur-ghez solemn. La noi Monnier e aproape necunoscut, deși anume vorbe memorabile prudhomești circula anecdotic.

De pildă:

— Această sabie este cea mai frumoasă zi din viața mea!

— Carul Statului plutește pe un vulcan.

Vatel este numele unui ce-lebru Maitre d'hôtel al lui Henri-Jules de Condé, zis Monsieur le Prince, rudă a-propriată a lui Ludovic XIV. Azi se dă apelativul Vatel unui mare bucătar. Moartea memorabilă a lui Vatel a fost povestită de D-na de Sevigné. Regele era invitatul Prin-ci-pelui și printr'o greșită so-coteală culinară la câteva mese a lipsit friptura. Prînzu-rile erau atunci atât de copioase încît lucrul trece ne-observat. Vatel însă, plin de orgoliu se simți dezonorat și abia putu fi consolat de Prinț în persoană. Un foc de arti-ficiii ratat îi sporî pîlniștea.

Apoi avu sentimentul că pe-tele proaspăt pe care-l com-andase nu avea să mai so-sească la timp. Exasperat se sui în camera lui și se stră-punse cu spada tocmai cînd neștele sosea din toate păr-țile.

In 1786, la Lyon, Napo-leon căpătă o medalie de aur răspunzînd la întrebarea: Care sînt sentimentele cele mai recomandabile pentru a face fericirea oamenilor? Mai tîrziu, Talleyrand ca să facă plăcere împăratului, căută lu-crarea și o oferî Suveranului său, care însă o aruncă pe foc, poate din spirit auto-critic ori mai de grabă fiindcă nu-i mai plăceau ideile ex-cesiv libertare din tinerete.

Lui Napoleon îi plăcea mult teatrul și-și construieste la Mal-maison o mică sală de spec-tacol unde se juca comedie. De notat că actorii erau ru-dele și familiarii săi Eugen de Beauharnais, Bourienne, Lucian Bonaparte, Murat, etc. Cînd vreun astfel de actor

căuta să se eschiveze, Napo-leon punea în joc toate se-ducțiile sale spre a-l face să joace.

Garat este numele unui re-numit cântăreț din vremea întăului Imperiu, prețuit pen-tru talent și căutat pentru ex-centricitățile lui. Gâtul îi era înfășurat într'o cravată mon-struoasă, gulerul i se ridica pînă la urechi și batista îi era garnisită cu dantelă. Era de o îngînfare extraordinară. Așa într'o zi se putea citi în gazeta următorul anunț:

„Cetățeanul Garat are o-noarea să prevină publicul că marele concert anunțat pen-tru quintidi curent se amănă cu două zile pentru septidi (luni) pentru a nu se stabili o concurență cu primul Con-sul a cărui prezență la In-stitut va atrage probabil mulți amatori”.

In Viața lui A. Vlașcu gă-sim această rugăciune a unui redactor:

„Directorul nostru, care ieșiți în redacție, ilustreze-se ne-mele tău, răspîndească-se re-vista, precum în capitala așa și pînă provincie. Leafa noas-tră cea de toate chenzinele dă-ne-o nouă regulat astăzi, și ne iartă avansurile luată; precum și noi ertăm celor cari umblă după noi pentru datorii, și nu ne duce mult cu vorba, ci ne izbăvește de administrator. Amin.”

Gustave Doré era fiul unui inginer de poduri și șosele. Tatăl său, spirit pozitiv, pri-vea cu indiferență vocația de desenator a copilului.

— Niclunul din copiii mei — zicea el mîndru — nu va îmbrățișa mizerabila cariera de artișt.

Denys, tiranul Syracusei, se purtă așa de rău cu Platon, încît avu toate motivele să creadă că acesta nu-l va cruța în operele sale. Călcîndu-și dar pe inimă îi trimise o scrisoare de scuze rugîndu-se să nu-l defaime. Platon îi răs-punse:

— N'am atîta timp încît să-mi aduc aminte și de De-nys.

La ce v'sează scriitorii noștri

POȘTA REDACTIEI

E. M., Iași: Deși ne-ați rugat să nu vă răspundem aci și nelindoin-du-ne de bunetele d-voastră intenții vă rugăm să ne dați un concurs strict pozitiv, așa cum ni-l dau a-ștă după puterile lor. Nu de duș-mănia rivalilor ne temem, ci de inerția prietenilor. Bogdan Istru, Chișinău: Se vor pune toate. Vir-giliu Angelli: Se publică. De altfel toate se vor publica, dar la mo-mentul oportun. N. C. Cadioschi, Buc.: Scrisoare întăi fiind trimisă la Iași n'o văzumem. Vă mulțumim. Colaborări mai departe. D. O. Dan, Iași: Aveți puținică răbdare. După poezie trebuie să ne trimiteți un articol în spiritul nostru (eseu a-supra unui scriitor universal ori român). N. Ignat, Buc.: Se publică. Dați și articol. N. Cristescu, Cora-cal: Acum am adresa, dar nu mai am timbrele la îndemînă. Dar n'are de aface. Vom mai publica. Izi Maria Braunstein, Brăila: Nu putem răspunde altceva decît că am luat notă. D. Baciu, Unteni: Versuri f. bune stau alături de altele prea stîngace. Lăsați să se mai exerci-teze urechia și trimiteți pînă a-tunci articole. Vlad. Petrescu, Buc.: Articolul d-tale are cursul că nu spune lucruri nouă. Noi nu popu-larizăm. Analizați mai bine o o-peră rară a lui Bolintineanu sau a altuia, despre care nu s'a mai vor-bit. Sanda Popescu, Buc.: Incurcă-turi, dar se va remedia. N. Veghe,

Buc.: Deși articolul e bun, prea are temeiu strict biografic ducînd la romanțarea lui Maurois. Trimi-teți o pagină de opinii directe a-supra poeziei lui Shelley ca să se vadă că nu rezumați cărți de di-vulgare. Orice articol trebuie să spună ceva estetic. M. Groza, Buzău: Răspuns direct. G. D. Lo-ghin, Iași: Cea mai bună răsplă-tire a mea este această înțelegere prin colaborare a bunelor mele in-tenții. Rugăm pe colaboratori să noteze bine adresa de mai jos spre a nu ne îngreua corespondența.

Toată corespondența re-dacțională, cărțile și revis-tele se vor trimite d-lui G. Călinescu, strada Aviator Th. Ilescu No. 47, Bucu-rești III.